

YABANCI UYUKLU ÖĞRENCİLERLE ÇALIŞAN PSİKOLOJİK DANIŞMANLARIN ÖZ YETERLİLİKLERİ İLE ÇOK KÜLTÜRLÜLÜK ALGILARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Ahmet UĞUR¹, Esra ÇALIK², Bilge BAĞCI³, İsmail Berat UZUN⁴

1 Psikolojik Danışman, Eyyübiye Rehberlik ve Araştırma Merkezi, ahmettugur07@gmail.com, ORCID: 0000-0002-1895-3200.

2 Psikolojik Danışman, Eyyübiye Rehberlik ve Araştırma Merkezi, essem582014@gmail.com, ORCID: 0000-0002-9119-4634.

3 Psikolojik Danışman, Eyyübiye Rehberlik ve Araştırma Merkezi, bilgebagci@windowslive.com, ORCID: 0000-0002-0254-5288.

4 Araştırma Görevlisi, Kapadokya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Yüksekokulu Çocuk Gelişimi Bölümü, berat.uzun@kapadokya.edu.tr, ORCID: 0000-0003-0095-0738.

Geliş Tarihi: 30.06.2021 Kabul Tarihi: 29.11.2021 DOI: 10.37669/milliegitim.960026

Öz: Bu araştırmanın amacı, okul psikolojik danışmanlarının çok kültürlülük algıları ile psikolojik danışma öz yeterlikleri arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır. Araştırmanın örneklemini, Türkiye'nin farklı bölgelerinde görev yapan 209 okul psikolojik danışmanı oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri "Çok Kültürlülük Algı Ölçeği" ve "Psikolojik Danışma Öz Yeterlik Ölçeği" aracılığıyla toplanmıştır. Verilerin analizinde "t testi", "Kruskal Wallis testi", "Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi testi" kullanılmıştır. Araştırmanın bulguları incelendiğinde okul psikolojik danışmanlarının çok kültürlülük algıları psikolojik danışma öz yeterliği toplam puanı ve tüm alt boyutlarıyla pozitif yönlü anlamlı ilişkiye sahiptir. Buna ek olarak okul psikolojik danışmanlarının çok kültürlülük algıları yabancı uyruklu öğrencilerin kültürleri hakkında bilgi edinme isteğine göre anlamlı düzeyde farklılaşırken cinsiyet, görev yaptıkları kademe, yakın hissedilen psikolojik danışma kuramına, yabancı uyruklu öğrenciyle çalışma durumuna göre farklılaşmamaktadır. Ortaya çıkan sonuçlar alan yazın çerçevesinde tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: psikolojik danışma, çok kültürlülük algısı, psikolojik danışma öz yeterliği

INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN SELF-EFFICACY AND MULTICULTURAL PERCEPTIONS OF PSYCHOLOGICAL COUNSELORS WORKING WITH FOREIGN STUDENTS

Abstract:

The aim of this study is to reveal the relationship between school counselors' perceptions of multiculturalism and their counseling self-efficacy. The sample of the study consists of 209 school counselors working in different regions of Turkey. The data of the study were collected through the "Multicultural Perception Scale" and "The Psychological Counseling Self-Efficacy Scale". "T test, Kruskal Wallis test", "Pearson Product Moments Correlation Analysis test" were used in the analysis of the data. When the findings of the study are examined, the multiculturalism perceptions of school counselors have a positive and significant relationship with the total score of counseling self-efficacy and all its sub-dimensions. In addition, while the multiculturalism perceptions of school counselors differ significantly according to the desire of foreign students to learn about their culture, they do not differ according to gender, level of work, counseling theory that is felt close, and having foreign students. The results are discussed within the framework of the literature.

Keywords: Psychological counseling, perception of multiculturalism, counseling self-efficacy

Giriş

İnsanın hayatını tehdit eden savaşların etkisiyle pek çok insan başka bir ülkeye göç etmek zorunda kalmıştır. Bu göç hareketiyle birlikte çocukların eğitim ihtiyaçları da gündeme gelmiştir (Çelik, 2018; Işık ve Kaynak, 2020; Şahin ve Şener, 2019). Çocukların iyi bir eğitim almaları; onların suça karışmaları, toplumsal açıdan risk oluşturmalarının önüne geçmek ve topluma üretken bir şekilde katkı sağlamaları açısından son derece önem arz etmektedir (İmamoğlu ve Çalışkan, 2017). Eğitim hakkı; ulusal sözleşmeler, uluslararası sözleşmeler ve yasalarla korunmuştur. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde ve Anayasamızın 42. Maddesinde hiç kimsenin eğitim ve öğretim temel hakkından yoksun bırakılamayacağı belirtilmiştir. Ayrıca Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Sözleşme'nin 22. Maddesinde anlaşmayı imzalayan devletlerin eğitim konusunda mültecilere kendi vatandaşları ile aynı tutumların uygulanması gerektiği çok açık bir şekilde ifade edilmiştir. Zorunlu sebeplerle Türkiye'de bulunan çocukların

eğitim hakkı da bu kapsam içindedir ve yasal açıdan bir zorunluluktur (İmamoğlu ve Çalışkan, 2017). İlk başlarda geçici oldukları düşünülse de göçle ülkemize gelmiş mültecilerin çocukları hem sözleşmeler hem de uluslararası gelişmeler sonucunda yabancı uyruklu öğrenciler olarak devlet okullarına kabul edilmişlerdir. İçişleri Bakanlığına bağlı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün (2021) son verilerine baktığımızda Türkiye'de yaşayan ve geçici koruma altında olan 5-17 yaş aralığında bulunan eğitim çağındaki öğrencilerin sayısının her yıl giderek arttığı görülmektedir. 2020-2021 Eğitim Öğretim yılındaki istatistiklerde 1.197.124 geçici koruma altında olan eğitim çağındaki çocuk nüfusu bulunmaktadır. Bunlardan 774.257 sayıda çocuğun eğitime erişimi sağlanmaktadır (Millî Eğitim Bakanlığı, 2021). Yabancı uyruklu öğrencilerin sahip olduğu değerlerin ve kültürün okullarda görev yapan idareci, öğretmen ve psikolojik danışmanları nasıl etkilediğinin araştırılması bu öğrencilere verilen eğitim ile psikolojik yardımın etkililiği bakımından önemlidir (Kardeş ve Akman, 2018).

Göç sebebiyle farklı kültürdeki insanlar bir arada yaşamakta, bu durum uyum sağlama noktasında pek çok sorunu beraberinde getirebilmektedir (Işık ve Kaynak, 2020). Özellikle bir kültürden başka bir kültüre geçiş bir stres durumu olarak ortaya çıkmakta ve birtakım baş etme becerilerinin kullanımını gerekli kılmaktadır (Berry, 1997). Bunun en net örneklerinden biri okullarda yabancı uyruklu öğrencilerin diğer öğrenciler ile birlikte eğitim aldığı noktada karşımıza çıkmaktadır. Çünkü yabancı uyruklu öğrenciler için kültürel ve sosyal açıdan değişimlerin en yoğun yaşandığı ortamların en başında okullar gelmektedir (Kopala, Esquivel ve Baptiste, 1994). Farklı kültürden öğrencilerin bir arada eğitim gördüğü çok kültürlü bir eğitimin temelinde, öğrencilere karşı ön yargıların bir yana bırakıldığı, farklı etnik köken, dil, din, ırk, değer sistemlerinin olabileceğinin kabul edildiği kültürel açıdan zengin bir ortam oluşturmak bulunmaktadır (Başbay ve Bektaş, 2009). Kendi buldukları kültürü terk ederek farklı bir kültüre adapte olmaya çalışan öğrencilerin okullarda arkadaşları ve öğretmenleri tarafından ayrımcılığa maruz kalmaları, ön yargılarla karşılaşmaları yabancı uyruklu öğrencilerin tekrardan bir travma yaşamalarına ve kendilerini hiçbir yere ait hissetmelerine sebep olabilir (McBrien, 2005). Yapılan araştırmalar yabancı uyruklu öğrencilerin ruh sağlığı açısından pek çok problem yaşadığını göstermektedir. Yabancı uyruklu öğrencilerin yeni bir kültüre adapte olmaları sürecinde yaşadıkları problemler; uyum problemleri, arkadaşlık ilişkileri ile ilgili problemler, konsantrasyon güçlüğü, kaygı, huzursuzluk, hiperaktivite, dil öğrenme güçlüğü gibi pek çok sosyal, davranışsal ve duygusal sorunlara yol açmaktadır (Cırt Karaağaç ve Güvenç, 2019; Fazel ve Stein, 2002; Işık ve Kaynak, 2020; Kardeş ve Akman, 2018; O'shea, Hodes, Down ve Bramley, 2000; Wagner, 2013).

Kültürel açılardan birçok farklılıkları bulunan yabancı uyruklu öğrencilerin okula uyumunun sağlanmasında özellikle okulda görev yapan idareci, öğretmen ve psikolojik danışmanların çok kültürlü eğitim yeterliklerine sahip olmaları gerekmektedir. Okullarda yaşanan bu tür sorunlarda sağlıklı bir okul iklimi için; okullarda idarecile-

rin, öğretmenlerin, diğer öğrencilerin ve velilerin yarattığı olumsuz algıların, ön yargıların kırılması ile eşit bir eğitim sağlanması konularında okul psikolojik danışmanlarının rolü çok önemlidir ve okul psikolojik danışmanları kendi sorumluluklarını bilerek hareket etmelidir (Kağnıcı, 2017). Yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal, duygusal gelişimleri ile diğer tüm gelişim alanlarının sağlıklı ve güvenli bir şekilde desteklenmesi için okullarda çalışan psikolojik danışmanlara önemli görevler düşmektedir (Pumariega, Rothe ve Pumariega, 2005). Psikolojik danışmanlar öğrencilere yönelik çok kültürlülük alanında çeşitli çalışmalar yaparken, psikolojik danışmanların kendi kültürlerine ait özellikleri de danışma sürecine getirebildiği görülmektedir. Bu nedenle de kendi kültürleri ile ilgili özelliklerin ve çok kültürlülük konusundaki görüşlerinin danışma sürecine etki edebilecek yönlerinin farkında olmaları gerekmektedir (Corey, 2001; akt. Bektaş, 2006).

Psikolojik danışman ve danışan arasındaki pek çok ilişkisel faktör danışma sürecine etki etmektedir. Bunlar arasındaki en önemli faktörlerden biri kültürel özelliklerdir. Ülkemizde yapılan çalışmalarda çok fazla yer almadığı görülsede özellikle yardım hizmeti sunan meslek gruplarında çok kültürlülük çalışılması gereken bir alandır (Başbay ve Bektaş, 2009; Mollen ve Ridley, 2021). Psikolojik danışmanların ve danışanların sahip olduğu sosyokültürel özelliklerin psikolojik danışma sürecinde önemli bir etkisi vardır (Kağnıcı, 2013). Faydalı bir psikolojik danışma hizmetinin sunulabilmesi için okullarda çalışan psikolojik danışmanların farklı kültürel özelliklere sahip öğrencilere yönelik iyi bir eğitim almış olmaları gerekmektedir. Farklı kültürel özelliklere sahip yabancı uyruklu öğrenciler ile çalışan psikolojik danışmanların yeterli bilgi, beceri, farkındalık gibi mesleki donanımlara sahip olmaları, bu öğrencilerin yaşadıkları travma ile baş etmelerinde kritik öneme sahiptir (Bakioğlu, 2017; Mintert, Tran ve Kurpius; 2020). Psikolojik danışmanların danışma yaparken etkili yardım sunmasını engelleyecek kendi ön yargı, inanç ve tutumlarını fark etmesi ve bu tutumlar danışma oturumlarına olumsuz yansıtacak ise bunları çözümlenmeleri gerekmektedir (Kağnıcı, 2017). Son yıllarda yapılan çalışmalarda kültürel özelliklerin önemi vurgulanarak psikolojik danışma sürecinde danışanın kültürel özelliklerine uygun bir danışma yönteminin seçilmesi üzerinde durulmuştur.

Çok kültürlülük kavramının psikolojik danışmaya entegre edilmesi danışma sürecinin sağlıklı yürütülmesi için oldukça önemlidir. Danışanın danışma sürecine getirdiği durumların psikolojik danışmanın değer yargılarıyla anlaşılması zor olabilir. Anlaşılmasının ötesinde psikolojik danışman yargılayıcı bir tutuma bürünebilir ancak yargısız bir dinleme ve danışanın içinde bulunduğu kültürü tanıması ve danışanı bu kültürün içinde koşulsuz kabul etmesiyle danışma süreci sağlıklı yürüyebilir (Pedersen, 1991; Matthews, Barden, Sherrell, 2018; Ridley vd. 2021). Ek olarak danışmanlık psikolojisi alanında çalışanların aldıkları profesyonel eğitimin gereği olarak çok kültürlülük algılarını geliştirici bir yanının da olduğunu ispatlayan bulgular da vardır (Campbell, Vance ve Dong, 2018; Koch vd., 2018)

Psikolojik danışmanların yabancı uyruklu öğrencilerin kültürel uyum süreçleri ile ilgili bilgi sahibi olmaları son derece önemli bir konudur (Kağnıcı, 2017). Farklı kültürden öğrencilerle çalışırken psikolojik danışmanların bu öğrencilerin kültürel yapılarını bilmeleri ve onları kendi kültürel yapıları içerisinde anlamaları gerekmektedir (Bakioğlu, 2017; Bektaş, 2006). Psikolojik danışmanlar kültüre uyum noktasında etkili tüm faktörleri bilmelidirler. Bu faktörlerin başında da psikolojik danışman öz yeterlikleri gelmektedir. Psikolojik danışmanların sahip olması gereken öz yeterliliklerin önemi okullarda farklı kültürden öğrenciler ile çalışırken daha da belirginleşmektedir. Çok kültürlü psikolojik danışmada öz yeterlik, psikolojik danışmanların kendi kültürlerinden farklı kişiler ile çalışırken sahip olmaları gereken farkındalıktır (Vasquez, 2010; akt. Aydın, 2014). Psikolojik danışma yaparken öz yeterlik algısı yüksek olan psikolojik danışmanlar danışanların ihtiyaçlarını temel alarak onların kültürlerine, dünya görüşlerine uygun stratejiler belirleyebilmektedirler (Bakioğlu, 2017). Çok kültürlü bir psikolojik danışmada psikolojik danışmanların sahip olmaları gereken üç temel yeterlik açıklanmıştır. Bunlar, psikolojik danışmanın kendi öz değerleri, varsayımları ve sahip olduğu önyarguların farkında olması, farklı kültürel değerlere sahip danışanların dünya görüşlerini anlaması ve farklı danışanların kültürüne uygun farklı müdahale yöntemlerini ve tekniklerini uygulamasıdır (Sue, Arredondo ve McDavis, 1992). Her yeterlilik alanı da kendi içinde inanç ve tutumlar, bilgi ve beceri boyutlarına ayrılmaktadır (Özer, 2014). Psikolojik danışmanların çok kültürlülük konusunda öz yeterlik geliştirebilmeleri, farklı kültürlerden danışanlarla çalışmaları ve bunu yaparken de kendi öz değerlerini tekrardan gözden geçirmeleri ile mümkündür (Corey, 2008; Demir, 2016). Psikolojik danışmanların sahip oldukları öz yeterlikleri ile etkili bir danışma sürecinin yürütülemediği durumlarda oluşabilecek bir risk durumu göz önünde bulundurularak bu durumu danışma sürecine verebileceği zarara özellikle dikkat edilmelidir (Kağnıcı, 2013). Öz yeterlik kişiden kişiye aktarılabildiğinden çok kültürlülük konusunda yüksek öz yeterlik algısına sahip psikolojik danışmanlar okullarda yabancı uyruklu öğrenciler ile çalıştıklarında bu özelliklerini öğrencilere aktarabileceklerinden danışma sürecinin kalitesini artıracaklardır (Demirel, 2013; Özkapı, 2019).

Türkiye hem dünyadaki en çok mülteci barındıran ülkelerden biri olmakla birlikte coğrafi bölgelerindeki kültürel farklılıklar da ele alındığında Türkiye çok kültürlülük konusunun sürekli gündemde olduğu ülkelerden biridir. Türkiye'nin doğusu, batısı, güneyi veya kuzeyinde birçok farklı kültür ve farklı etnik kökenden insanlar yaşamaktadır. Haliyle Türkiye'de görev yapan psikolojik danışmanların çok kültürlülük algılarının yüksek olması danışma sürecinin bireyin yararına sonuçlanması açısından olmazsa olmaz bir önemi vardır (Korban, 2018; Yıldırım, 2020). Ayrıca toplumsal göç hareketlerinin artmasının yanında teknolojinin gelişimiyle kültürlerarası etkileşimin artması çok kültürlü psikolojik danışmanın önemini gün geçtikçe daha fazla ortaya çıkarmaktadır.

Bu araştırmanın amacı, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okul ve kurumlarda görev yapmakta olan yabancı uyruklu öğrencilerle çalışan psikolojik danışmanların psikolo-

Yabancı Uyruklu Öğrencilerle Çalışan Psikolojik Danışmanların Öz Yeterlilikleri İle Çok Kültür..

jik danışma öz yeterlilikleri ile çok kültürlülük algıları arasındaki ilişkiyi incelemektir. Bu problemi daha net bir şekilde ortaya koymak ve tartışmak amacıyla araştırmanın ana problemini açıklama amacına daha iyi hizmet edeceği düşünüldüğünden alt problemler de belirlenmiştir. Araştırmanın problemlerini,

1. Yabancı uyruklu öğrencilerle çalışan psikolojik danışmanların, psikolojik danışma öz yeterlilikleri ile çok kültürlülük algıları arasında anlamlı düzeyde ilişki var mıdır?

2. Okul psikolojik danışmanlarının çok kültürlülük puanları ne düzeydedir?

3. Okul psikolojik danışmanlarının çok kültürlülük algıları, yabancı uyruklu öğrencilerle çalışma durumuna göre farklılaşmakta mıdır?

4. Okul psikolojik danışmanlarının çok kültürlülük algıları, yabancı uyruklu bir öğrenciyle çalışırken o öğrencinin kültürü hakkında bilgi edinme isteğine göre farklılaşmakta mıdır?

5. Okul psikolojik danışmanlarının çok kültürlülük algıları, kendilerini yakın hissettikleri psikolojik danışma kuramına göre farklılaşmakta mıdır?

6. Okul psikolojik danışmanlarının çok kültürlülük algıları, cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?

7. Okul psikolojik danışmanlarının çok kültürlülük algıları, hizmet verdikleri kademeye göre farklılaşmakta mıdır? soruları oluşturmaktadır.

Araştırmada “Kişisel Bilgi Formu”, “Çok Kültürlülük Algı Ölçeği” ve “Psikolojik Danışma Öz Yeterlik Ölçeği” nin psikolojik danışmanlarca gerçekçi ve samimi bir şekilde doldurdukları varsayılmıştır.

Ulusal ve uluslararası literatür incelendiğinde sıklıkla karşımıza çıkan öz yeterlik ve çok kültürlülük konularının birlikte ele alındığı çalışmalara rastlanmamıştır. Özellikle yabancı uyruklu öğrencilerle çalışan psikolojik danışmanların öz yeterlilikleri ve çok kültürlülük algıları arasındaki ilişkinin incelendiği bir araştırmanın olmaması yaptığımız araştırmayı ayrıca önemli kılmaktadır.

Yöntem

Araştırmanın Türü

Bu araştırma ilişkisel tarama modelinde dizayn edilmekle birlikte toplanan bulguların özelliği bağlamında nicel özellik taşımaktadır. İlişkisel tarama modelinde tasarlanan araştırmalar iki veya daha fazla değişken arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla yapılan araştırmalardır (Karasar, 2002).

Araştırma Grubu

Örneklemin belirlenmesinde kartopu ve kolay örnekleme yöntemleri kullanılarak veriler online ortamda toplanmıştır. Online ortama aktarılan formların linki okul psikolojik danışmanlarına iletilmiştir ve gönüllü katılmayı kabul eden okul psikolojik danışmanları ölçek maddelerini yanıtlamıştır. Araştırmanın örneklemini 234 okul psikolojik danışmanı oluşturmakla birlikte yapılan uç değer analizinde 25 kişiye ait yanıtlar analiz dışı bırakılmıştır. Kalan 209 okul psikolojik danışmanına ait veri ile analizler yapılmıştır. Türkiye'nin tüm coğrafi bölgelerinde hizmet veren katılımcılara ilişkin demografik verilere Tablo 1'de yer verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcılara Ait Demografik Veriler

Değişken (f=209)		Frekans	%
Cinsiyet	Erkek	69	33,0
	Kadın	140	67,0
Kademe	Rehberlik ve Araştırma Merkezi	29	13,9
	Okul Öncesi	9	4,3
	İlkokul	49	23,4
	Ortaokul	80	38,3
	Lise	42	20,1
Hizmet Yılı	0-5 Sene	159	76,1
	6-10 Sene	36	17,2
	11-15 Sene	4	1,9
	16 Sene ve üstü	10	4,8
Eğitim Durumu	Lisans	188	90,0
	Lisansüstü	21	10,0
Hizmet Verilen Bölge	Marmara	20	9,6
	Doğu Anadolu	7	3,3
	Güneydoğu Anadolu	137	65,6
	Akdeniz	20	9,6
	Ege	5	2,4
	Karadeniz	14	6,7
	İç Anadolu	6	2,9

Tablo 1'de görüldüğü üzere araştırmaya katılan ve verdikleri yanıtların bilimsel niteliklere uygun olduğu belirlenen 209 okul psikolojik danışmanın 69'u (%33) erkek, 140'ı (%67) kadındır. Buna ek olarak okul psikolojik danışmanlarının 29'u (%13,9) Rehberlik ve Araştırma Merkezinde (RAM), dokuzu (%4,3) okul öncesinde, 49'u (%23,4)

Yabancı Uyruklu Öğrencilerle Çalışan Psikolojik Danışmanların Öz Yeterlilikleri İle Çok Kültür..

ilkokulda, 80'i (%38,3) ortaokulda, 42'si (%20,1) lisede görev yapmaktadır. Okul psikolojik danışmanlarının 159'unun (%76,1) hizmet yılı 0-5 yıl iken, 36'sı (%17,2) 6-10 yıl, 4'ü (%1,9) 11-15 yıl, 10'u (%4,8) 16 yıl ve üzerinde görev yapmaktadır. Öğrenim düzeylerine göre bakıldığında okul psikolojik danışmanlarının 188'i (%90) lisans mezunu iken, 21'i (%10) lisansüstü mezundur. Araştırmaya Türkiye'nin tüm coğrafi bölgelerinden katılımcı dahil olmuştur. Bu katılımcıların 137'si (%65,6) Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde, yedisi (%3,3) Doğu Anadolu Bölgesi'nde, 20'si (%9,6) Marmara Bölgesi'nde, 20'si (%9,6) Akdeniz Bölgesinde, beşi (%2,4) Ege Bölgesi'nde, 14'ü (%6,7) Karadeniz Bölgesi'nde, altısı (%2,9) İç Anadolu Bölgesi'nde görev yapmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Yürütülen araştırmada, araştırmacılar tarafından hazırlanan "Katılımcı Bilgi Formu, Çok Kültürlülük Algı Ölçeği ve Psikolojik Danışma Öz Yeterlik Ölçeği" kullanılmıştır.

Katılımcı Bilgi Formu: Araştırmacılar tarafından hazırlanan katılımcı bilgi formunda, katılımcılardan demografik verileri ve araştırmanın sorularını elde etmek amacıyla; cinsiyet, eğitim düzeyi, çalıştıkları kademe, hizmet yılı, çalıştıkları bölge, yabancı uyruklu öğrencilerle çalışma durumu, yabancı uyruklu bir öğrenci ile çalışırken o öğrencinin kültürü hakkında bilgi edinme isteği, çocukluk döneminde fiziksel veya duygusal travmatik bir yaşantıya sahip olma durumu bilgileri alınmıştır.

Çok Kültürlülük Algı Ölçeği: Ayaz (2016) tarafından geliştirilen Çok Kültürlülük Algı Ölçeği 25 maddeden oluşan 5'li likert yapıda olan bir ölçektir. Yapılan açımlayıcı faktör analizinde maddeler tek faktörde toplanmış ve bu maddeler toplam varyansın %43'ünü açıklamaktadır. Ölçeğin geliştirilme sürecinde kullanılan örneklem 217 eğitim fakültesi son sınıf öğrencisinden oluşmaktadır. Yapılan güvenilirlik analizinde iç tutarlılığı veren Cronbach Alfa katsayısının .94 olduğu görülmüştür. Bu araştırma için yapılan güvenilirlik analizinde Cronbach Alfa katsayısının .86 olduğu görülmüştür. Bu bulgu ölçme sonuçlarının güvenilir olduğuna ilişkin göstergelerden biridir.

Psikolojik Danışma Öz Yeterlik Ölçeği: Lent, Hill ve Hoffman'ın (2003) geliştirdiği, Pamukçu ve Demir'in (2013) Türkçe uyarlamasını yaptığı Psikolojik Danışma Öz Yeterlik Ölçeği 10'lu likert yapıda olup; "yardım becerileri" (15 madde), "oturma yönetmeye ilişkin öz yeterlik" (10 madde) ve "psikolojik danışma sürecindeki zorluklar" (16 madde) olmak üzere üç faktörden oluşmaktadır. Ölçekteki toplam madde sayısı 41'dir. Ölçeği geliştirilme aşamasında analizler 470 psikolojik danışmanlık ve rehberlik bölümü son sınıf öğrencisinden oluşmaktadır. Ölçek geliştirilme aşamasında yapılan ölçme sonuçlarının güvenilir olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan iç tutarlılık analizinde psikolojik danışma öz yeterlik ölçeğinin Cronbach Alfa katsayısı .98'dir. "Yardım Becerileri Öz Yeterliği" için Cronbach Alfa katsayısı .92, "Oturma Yönetmeye İlişkin Öz Yeterlik" için .95, "Psikolojik Danışma Sürecindeki Zorluklara İlişkin Öz Yeterlik" için ise .95 olarak hesaplanmıştır. Bu araştırma için yapılan iç tu-

tarlılık analizinde ise “Yardım Becerileri Öz Yeterliği” için Cronbach Alfa katsayısı .88, “Oturum Yönetmeye İlişkin Öz Yeterlik” için .95, “Psikolojik Danışma Sürecindeki Zorluklara İlişkin Öz Yeterlik” için ise .92 olarak hesaplanmıştır.

Veri Toplama Süreci

Araştırmanın veri toplama sürecinden önce Kapadokya Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar ve Yayın Etiği Kurulu 02/06/2021 tarih ve 29533901-204.01.07-12635 sayılı etik kurul izni alınmıştır. Bununla birlikte araştırmada kullanılması planlanan ölçekleri geliştiren ve uyarlayan isimlerden gerekli kullanım izinleri alınmıştır. Araştırmada kullanılacak ölçekler elektronik form formatına getirilmiş ve ölçek formlarının bağlantısı okul psikolojik danışmanlarına ulaştırılmıştır. Yedi gün boyunca form yanıtları toplanmaya devam edilerek bu süre sonunda 234 okul psikolojik danışmanına ait yanıtlar elde edilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmanın nicel özellik taşıyan verileri SPSS’22 paket programı aracılığıyla hesaplanmıştır. Araştırma verileri hesaplanırken “Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi” ve “Bağımsız Örneklem T Testi” kullanılmıştır. Bunlara ek olarak tanımlayıcı istatistikler de hesaplanmıştır. Değerlendirmede alınan anlamlılık üst sınırı $p < 0.05$ olarak belirlenmiştir.

Sınırlılıklar

Araştırmada konu, yabancı uyruklu öğrencilerle çalışan psikolojik danışmanların öz yeterlikleri ve çok kültürlülük algıları ile “Kişisel Bilgi Formu”, “Çok Kültürlülük Algı Ölçeği” ve “Psikolojik Danışma Öz Yeterlik Ölçeği” nin ölçtüğü niteliklerle sınırlıdır.

Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde, okul psikolojik danışmanlarından toplanan verilere ait bulgulara yer verilecektir. Okul psikolojik danışmanlarının çok kültürlülük algıları ve psikolojik danışma öz yeterlilik puanlarına ilişkin dağılımları incelenmiştir. Normal dağılan veriler için parametrik testler uygulanmıştır. Normal dağılmayan verilere ait bulgular da non-parametrik testler ile hesaplanmıştır.

Araştırmanın ilk sorusu “Yabancı uyruklu öğrencilerle çalışan okul psikolojik danışmanlarının çok kültürlülük algıları ile psikolojik danışma öz yeterlikleri arasında anlamlı düzeyde ilişki var mıdır?” ifadesidir. Bu soruya ilişkin bulgular Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Yabancı Uyruklu Öğrencilerle Çalışan Okul Psikolojik Danışmanlarının Çok Kültürlülük Algıları İle Psikolojik Danışma Öz Yeterlilikleri Arasındaki İlişki

n=140		Psikolojik Danışma Öz Yeterliliği	Yardım Becerileri Öz Yeterliliği	Oturum Yönetmeye İlişkin Öz yeterlik	Psikolojik Danışma Sürecindeki Zorluklara İlişkin Öz Yeterlik
Çok Kültürlülük Algısı	r	0,350*	0,268*	0,318*	0,318*
	p	.000	.001	.000	.000

*p<0.05

Yabancı uyruklu öğrencilerle çalışan okul psikolojik danışmanlarının çok kültürlülük algıları ile psikolojik danışma öz yeterlilikleri arasında bulunan ilişkiyi ortaya koymak için “Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi” yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda yabancı uyruklu öğrencilerle çalışan okul psikolojik danışmanlarının çok kültürlülük algıları ile psikolojik danışma öz yeterliliği toplam puanı arasında pozitif yönlü orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu görülmüştür, $r=0,352$, $p=.000$. Ayrıca okul psikolojik danışmanlarının çok kültürlülük algıları ile psikolojik danışma öz yeterliliği alt boyutları olan “yardım becerileri öz yeterliliği” ($r=0,268$, $p=.001$) ile pozitif yönlü düşük düzeyde, “oturum yönetmeye ilişkin öz yeterlik” ($r=0,318$, $p=.000$) ve “psikolojik danışma sürecindeki zorluklara ilişkin öz yeterlik” ($r=0,318$, $p=.000$), arasında pozitif yönlü orta düzeyde anlamlı ilişkiler olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre okul psikolojik danışmanlarının çok kültürlülük algıları yükseldikçe, psikolojik danışma öz yeterlilikleri ve onun alt boyutları olan “yardım becerileri öz yeterliliği, oturum yönetmeye ilişkin öz yeterlilik, psikolojik danışma sürecindeki zorluklara ilişkin öz yeterlik” puanları artmaktadır.

Araştırmanın ikinci sorusu “Okul psikolojik danışmanlarının çok kültürlülük algı puanları ne düzeydedir?” ifadesidir. Bu ifadeye ilişkin yapılan hesaplamalar Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Okul Psikolojik Danışmanlarının Çok Kültürlülük Algı Puanlarına İlişkin Betimsel İstatistikler

f=209	Min ±Max	Ortalama	Standart Sapma	Çarpıklık	Basıklık
Çok Kültürlülük Algısı	91 ±125	111,83	8,49	-0,490	-0,627

Okul psikolojik danışmanlarının çok kültürlülük algı puanlarının ne düzeyde olduğunu incelemek amacıyla bu puanlara ilişkin minimum, maksimum, aritmetik ortalama, standart sapma, basıklık ve çarpıklık katsayıları hesaplanmıştır. 25 maddeden oluşan ve her bir maddenin bir ile beş arasında puanlandığı çok kültürlülük algı ölçeğinde alınabilecek en yüksek puan 125 iken, alınabilecek en düşük puan 25'tir. Bu parametrelere göre değerlendirildiğinde okul psikolojik danışmanlarının çok kültürlülük algılarına ilişkin puanlarının 91 ile 125 arasında değiştiği ve ortalamalarının 111,83 olduğu görülmüştür. Ayrıca standart sapma 8,49 olarak hesaplanmıştır. Basıklık ve çarpıklık katsayıları ise sırasıyla -0,490 ve -0,627 olarak bulunmuştur.

Araştırmanın üçüncü sorusu "Okul psikolojik danışmanlarının çok kültürlülük algıları yabancı uyruklu öğrencilerle çalışmış olma durumuna göre farklılaşmakta mıdır?" ifadesidir. Bu ifadeye ilişkin bulgular Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Okul Psikolojik Danışmanlarının Çok Kültürlülük Algılarının Yabancı Uyruklu Öğrencilerle Çalışma Durumuna Göre Değişiminin İncelenmesi

f=209	Yabancı uyruklu bir öğrenci ile çalıştınız mı?	f	Ortalama	Standart Sapma	T	p
Çok Kültürlülük Algısı	Evet	140	112,46	8,23	1,539	.125
	Hayır	69	110,55	8,89		

*p<0.05

Okul psikolojik danışmanlarının çok kültürlülük algılarının yabancı uyruklu bir öğrenci ile çalışma durumuna göre fark gösterip göstermediğini ortaya koymak için bağımsız örneklem için kullanılan t testi yapılmıştır. Yapılan analizin sonucunda okul psikolojik danışmanlarının çok kültürlülük algıları yabancı uyruklu bir öğrenciyle çalışma durumuna göre farklılaşmamaktadır, $t(207)=1,539$, $p=.125$.

Okul psikolojik danışmanlarına yabancı uyruklu bir öğrenci ile çalışırken o öğrencinin kültürü hakkında bilgi sahibi olma isteklerinin ne düzeyde olduğu; düşük, orta ve yüksek seçenekleri sunularak soruldu. Düşük yanıtı verenlerin sekiz kişi olması nedeniyle daha işlevsel bir istatistiki bulguya ulaşabilmek adına düşük ve orta yanıtı birleştirilerek yüksek yanıtı ile çok kültürlülük algı puanları karşılaştırıldı. Araştırmanın dördüncü sorusu kapsamında okul psikolojik danışmanlarının çok kültürlülük algı puanları yabancı uyruklu bir öğrenciyle çalışırken o öğrencinin kültürü hakkında bilgi edinme isteğine göre değişimine ilişkin sonuçlar Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Okul Psikolojik Danışmanlarının Çok Kültürlülük Algı Puanlarının Yabancı Uyruklu Öğrencinin Kültürü Hakkında Bilgi Edinme İsteğine Göre Değişiminin İncelenmesi

f=209	Yabancı uyruklu bir öğrenci ile çalışırken o öğrencinin kültürü hakkında bilgi edinme isteği	f	Ortalama	Standart Sapma	t	p
Çok Kültürlülük Algısı	Düşük-Orta	115	110,43	8,52	-2,780	.006*
	Yüksek	87	113,68	8,11		

*p<0.05

Okul psikolojik danışmanlarının çok kültürlülük algı puanlarının yabancı uyruklu öğrencilerin kültürleri hakkında bilgi edinme isteklerine göre fark gösterip göstermediğini incelemek amacıyla bağımsız örneklem için kullanılan t testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda okul psikolojik danışmanlarının çok kültürlülük algı puanları yabancı uyruklu öğrencilerin kültürleri hakkında bilgi edinme isteğine göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır, $t(207)=-2,780$, $p=.006$. Buna göre yabancı uyruklu öğrencilerin kültürleri hakkında bilgi edinme isteği yüksek ($X=113,68$) olan okul psikolojik danışmanlarının çok kültürlülük algılarına ilişkin puanları düşük ve orta ($X=110,43$) istek duyanlara göre daha yüksektir.

Araştırmanın beşinci sorusu “Okul psikolojik danışmanlarının çok kültürlülük algıları kendilerini yakın hissettikleri psikolojik danışma kuramına göre farklılaşmakta mıdır?” ifadesidir. Bu ifadeye ilişkin bulgular Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Okul Psikolojik Danışmanlarının Çok Kültürlülük Algılarının Kendilerini Yakın Hissettikleri Psikolojik Danışma Kuramına Göre Değişiminin İncelenmesi

f=209	Psikolojik Danışma Kuramları	f	Sıra Ortalaması	X ²	P
Çok Kültürlülük Algısı	Birey Merkezli Yaklaşım	42	109,45	7,234	.204
	Gestalt	14	112,61		
	Varoluşçu Yaklaşım	11	130,23		
	Bilişsel-Davranışçı Yaklaşımlar	78	103,43		
	Çözüm Odaklı Yaklaşım	53	91,15		
	Psikanalitik Yaklaşım	11	130,95		

*p<0.05

Okul psikolojik danışmanlarının çok kültürlülük algılarının kendilerini yakın hissettikleri psikolojik danışma kuramına göre farklılaşp farklılaşmadığını incelemek amacıyla “Kruskal Wallis H testi” yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda okul psikolojik danışmanlarının çok kültürlülük algılarının yakın hissedilen kurama göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür, $X^2=7,234$, $p=.204$.

Araştırmanın altıncı sorusu “Okul psikolojik danışmanlarının çok kültürlülük algıları cinsiyete göre anlamlı oranda farklılaşmakta mıdır?” ifadesidir. Bu ifade kapsamında yapılan analizler Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Okul Psikolojik Danışmanlarının Çok Kültürlülük Algılarının Cinsiyete Göre Değişiminin İncelenmesi

f=209	Cinsiyet	f	Ortalama	Standart Sapma	t	P
Çok Kültürlülük Algısı	Erkek	98	112,49	9,27	0,790	.431
	Kadın	111	111,51	8,08		

* $p<0.05$

Okul psikolojik danışmanlarının çok kültürlülük algılarının cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla “bağımsız örneklem t testi” yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda okul psikolojik danışmanı olan kadınlar ve erkeklerin çok kültürlülük algılarına ilişkin puanları arasında anlamlı fark gözlenmemiştir, $t(207)=0,790$, $p=.431$.

Araştırmanın yedinci sorusu “Okul psikolojik danışmanlarının çok kültürlülük algıları hizmet verdikleri kademeye göre farklılaşmakta mıdır?” ifadesidir. Bu ifadeye ilişkin bulgulara Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Okul Psikolojik Danışmanlarının Çok Kültürlülük Algılarının Hizmet Verdikleri Kademeye Göre Değişimine İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

f=209	Kademe	f	Sıra Ortalaması	X^2	P
Çok Kültürlülük Algıları	RAM	29	95,12	1,759	.624
	Okulöncesi-İlkokul	58	103,53		
	Ortaokul	80	104,88		
	Lise	42	114,08		

* $p<0.05$

Okul psikolojik danışmanlarının çok kültürlülük algılarının çalıştıkları kademeye göre anlamlı düzeyde farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla "Kruskal Wallis H" testi yapılmıştır. Ortaya çıkan bulguların sonucunda okul psikolojik danışmanlarının çok kültürlülük algılarına ilişkin puanların sıra ortalamasının çalışılan okul kademesine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır, $X^2=1,759$, $p=.624$.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu bölümde araştırma bulguları incelenerek sonuçlara ulaşılmış ve ileride yapılacak olan araştırmalar için öneriler sunulmuştur.

Kültür paylaşılan normların, fikirlerin olduğu, grupların anlam yüklediği ortak sembollerin yer aldığı, sistemleşmiş davranışlar bütünü olarak tanımlanabilir (Kuşdil ve Kağıtçıbaşı, 2000). Son zamanlarda teknolojinin hızlı gelişmesiyle insanların mekân değiştirmeleri, birbirleri ile iletişim içinde olabilmeleri hızlanmıştır. Ayrıca savaş, terör, doğal afetler gibi etkenler de insanların yaşamlarını sürdürdükleri yerleri değiştirmelerine neden olmuştur. Bunun sonucunda da farklı coğrafyadan, kültürden insanların etkileşim düzeyleri çok artmıştır (Akalin ve Türküm, 2021; Işık ve Kaynak, 2020). Bireyin yaşadığı kültür göz önüne alınmazsa bireyin davranışını, davranışın nedenini anlamak çok zor olacaktır. Psikolojik danışma insanı ele alan bilim dallarından biri olduğu için danışan kültüründen ayrı düşünülemez (Bektaş, 2006).

Psikolojik danışma sürecinde danışan ile danışmanın arasındaki terapötik ilişkinin sağlıklı olabilmesi için psikolojik danışmanın danışanın farklılıklarına saygı duyması ve danışanı bulunduğu çevrenin kültürel yapısı içerisinde değerlendirebilme becerisi yüksek olmalıdır (Corey, 2008; Pumariega, Rothe ve Pumariega, 2005).

Kültüre duyarlı psikolojik danışmanlar, danışanlarının farklı kültürden olabilmesine, farklı görüşlere sahip olabilmelerine saygıyla yaklaşabilmeli ve danışanlarını olduğu gibi kabul edebilmelidir. Danışanların görüşlerini, kültürlerini kabul etmesi kendi dünya görüşünün değişiminde rol oynamaz. Bu özelliklere sahip psikolojik danışmanlar zaten kendi dünya görüşleri, önyargıları ile ilgili iç görüye sahiplerdir (Demirel, 2016).

Psikolojik danışmanın farklı kültürün özelliklerine hâkim olması farklı dil, din, mezhep ve kültürdeki bireyler ile çalışmaya yetkin olması psikolojik danışma öz yeterliliklerinin yüksek olmasına sebep olabilir. Böylece bireylerin yaşadıkları geleneksel ve kültürel sorunlar nedeniyle psikolojik danışmana başvurmada isteksiz olmaları önlenir. Türkiye’de yapılan çalışmalara bakıldığında bir danışanın yardım arama davranışında kültürel engellerle karşılaştığı görülebilmektedir (Kağınıcı, 2013).

Araştırma sonucuna göre "Yabancı uyruklu öğrencilerle çalışan okul psikolojik danışmanlarının çok kültürlülük algıları ile psikolojik danışma öz yeterliği arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?" sorusunun cevabı pozitif yönlü anlamlı bir ilişki ortaya

çıktığı yönündedir. Ayrıca “yardım becerileri öz yeterliği, oturma yönetmeye ilişkin öz yeterlik ve psikolojik danışma sürecindeki zorluklara ilişkin öz yeterlik” alt boyutları da çok kültürlülük algısı ile pozitif yönlü anlamlı düzeyde ilişkiye sahiptir.

Yabancı uyruklu çocuklar ile çalışan psikolojik danışmanlar birçok kültür ve gelecek ile tanışma fırsatını yakalayabildikleri için farklı kültürlerle karşı bakış açılarını geliştirebilmiş, daha kolay empati kurabilen, öğrencilere daha ön yargısız yaklaşabilen, çocuklara dil, din, kültür fark etmeden birey olduğu için saygı duyulması gerektiği bilinci daha çok yerleşmiş; böylece danışma öz yeterlikleri yüksek düzeyde görülmüş olabilir. Alt boyutlar bağlamında değerlendirildiğinde psikolojik danışma sürecindeki zorluklara ilişkin öz yeterlik alt boyutunun içeriğinde, çalışması daha zor danışmanlarla psikolojik danışma sürecini yürütülmesini ifade ettiği için bu alt boyuttan yüksek puan alan psikolojik danışmanların koşulsuz kabullerinin daha yüksek olduğu ortaya koyulabilir. Aynı şekilde bu durum çok kültürlülük algısı puanlarının da yüksek çıkmasını sağlamış olabilir. Buna ek olarak yardım becerileri öz yeterliği puanları yükseldikçe aynı şekilde çok kültürlülük algılarının da yükselmesi, çok kültürlülük algıları yüksek olan psikolojik danışmanların, psikolojik danışma ortamında yardım sunmaya ait becerilerinin de yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Yine aynı şekilde oturma yönetmeye ilişkin beceriler de çok kültürlülük algısı yüksek olan psikolojik danışmanlarda daha yüksek çıkmıştır. Literatür incelendiğinde çok kültürlülük algıları yüksek olan ve kültüre duyarlı olan bireylerin mesleğini yapmaya ilişkin öz yeterliliklerinin de daha yüksek olduğuna ilişkin bulgular bulunmaktadır (Matthews, Barden, Sherrill, 2018; Choi ve Lee, 2020; Puente-Diaz vd., 2020).

“Okul psikolojik danışmanlarının çok kültürlülük puan dağılımları ne düzeydedir?” sorusuna ilişkin bulgular incelendiğinde okul psikolojik danışmanlarının çok kültürlülük algısına ait puanlar sağa çarpık dağılım özelliği göstermektedir yani psikolojik danışmanların çok kültürlülük puanları yüksek puanlara yığılma eğilimindedir. Çok kültürlülük algısı ölçeğinden alınabilecek en yüksek puan 125 iken çok kültürlülük puan ortalamaları 111’dir. Psikolojik danışmanların çok kültürlülük puanlarının basırlık katsayısından hareketle yine bir miktar basık olduğu yani puanların daha geniş bir alanda dağılım gösterdiği ortaya konmuştur. Bu da aslında okul psikolojik danışmanlarının çok kültürlülük algı puanlarının çeşitlilik gösterebildiğini bize söylemektedir.

Araştırmada yer alan “Yabancı uyruklu öğrencilerle çalışan psikolojik danışmanların psikolojik danışma çok kültürlülük algıları yabancı uyruklu öğrencilerle çalışmayan psikolojik danışmanlara göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?” sorusu okul psikolojik danışmanlarının çok kültürlülük algılarının yabancı öğrencilerle çalışma durumuna göre farklılık göstermediğini ortaya koymuştur.

Literatür incelendiğinde yapılan bir çalışmada yabancı uyruklu öğrenciler ile çalışan psikolojik danışmanların, yabancı uyruklu öğrenciler ile çalışmayan psikolojik

danışmanlara göre çok kültürlülük algılarının daha yüksek düzeyde olduğu görülmüştür (Robinson, 1997). Ortaya konan sonuç bu araştırmanın sonucundan farklıdır. Bu nedenle daha geniş örnekle gruplarında araştırmanın tekrarlanması fayda vardır. Yabancı uyruklu öğrencilerle çalışan psikolojik danışmanların farklı bir kültürü daha yakından gözlemleme fırsatı bulması nedeniyle çok kültürlülük algı puanlarının yüksek olması beklenirdi ancak Türkiye'nin kozmopolit yapısı göz önüne alındığında yabancı uyruklu öğrencilerle çalışmaya da psikolojik danışmanların pek çok farklı kültürü okul ortamında gözlemleme fırsatı yakalamaları onları yabancı uyruklu öğrencilerle çalışan psikolojik danışmanlardan çok kültürlülük algısı puanları bağlamında farklılaştırmamış olabilir.

Araştırmaya göre yabancı uyruklu öğrencilerin kültürleri hakkında bilgi edinme isteği yüksek olan okul psikolojik danışmanlarının çok kültürlülük algılarına ilişkin puanları, düşük ve orta istek duyanlara göre daha yüksek çıkmıştır. Bu sonuç beklenen bir durumu ortaya koymuştur. Farklı bir kültürü öğrenme konusunda daha istekli olan bireylerin o kültüre karşı beslediği ön yargılardan arınıp çok kültürlülük algılarının yüksek çıkması şaşırtıcı değildir. Kültürleri öğrenmeye ilişkin beslenen heves çok kültürlülük algısının da önemli bir parçasıdır (Plaut vd., 2018; Ward vd., 2018). Psikolojik danışman danışandan farklı kültürel değerlere sahip olabilir, bu kültürel farklılık danışanın yararına olan ilişkiyi olumsuz etkiliyorsa, psikolojik danışman ilişkinin zarar görebileceğini düşünüyorsa danışanı başka bir psikolojik danışmana yönlendirebilmeli, kendisini samimi olarak ifade edebilmelidir (Akalin ve Türküm, 2021).

Araştırmada yer alan "Okul psikolojik danışmanlarının çok kültürlülük algıları, kendilerini yakın hissettikleri psikolojik danışma kuramına göre farklılaşmakta mıdır?" sorusu psikolojik danışmanların çok kültürlülük algılarının kendilerini yakın hissettikleri kurama göre farklılaşmadığı sonucunu ortaya koymuştur. Bu sonuç ta epey tartışmaya açık bir bulguyu ortaya koymuştur çünkü psikolojik danışma kuramları kendi aralarında kültürü farklı perspektiflerden ele almaktadır. Veya bazı kuramlar kültürel farklılıklara daha fazla önem atfederken bazı kuramlar da ortaya koydukları öğretileri kültürden bağımsız olarak ele almaktadır (Corey, 2008; Singh, Appling ve Trepal, 2020). Örneğin birey merkezli terapiler koşulsuz kabul ilkesini temel aldığından danışanın verdiği kararları ve gösterdiği davranışları içinde bulunduğu kültür bağlamında yargılamadan empati kurmaya çalışır. Ancak Gestalt yaklaşımında böyle bir koşulsuz kabul vurgusu yoktur ve bireyi yüzleştirme daha ön plandadır (Corey, 2008; Murdock, 2012). Bu yüzden yakın hissedilen psikolojik danışma yaklaşımına göre çok kültürlülük algılarının değişmesi daha beklenilebilir bir durum olabilir.

Araştırmada yer alan "Okul psikolojik danışmanlarının çok kültürlülük algıları cinsiyete ve hizmet verdiği okul kademesine göre farklılaşmakta mıdır?" sorusu okul psikolojik danışmanların çok kültürlülük algılarına ilişkin puanlar cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşmamıştır. Psikolojik danışmanların çok kültürlü psikolojik danışma yeterlik algılarının cinsiyete göre farklılık göstermediğini ortaya koyan benzer

çalışmalar vardır (Poe-Davis, 1995; Demirel, 2016). Araştırmaya göre okul psikolojik danışmanlarının çok kültürlülük algılarına ilişkin puanlar çalıştıkları kademeye göre de anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır. Demirel'in çalışmasında da psikolojik danışmanların kültüre duyarlı psikolojik danışma yeterliklerinin çalışılan kademeye göre farklılaşmadığı sonucu çıkmıştır. Literatür incelendiğinde birçok benzer sonuçlu çalışmalara rastlanmaktadır (Demirel, 2016).

Psikolojik danışmanların kültürel farklılıklar içeren danışanlarla çalışırken zorlandıkları alanları belirlemek amacıyla nitel araştırmalar yapılabilir. Böylece psikolojik danışmanları en çok zorlayan konular belirlenerek bu konularda çalışmalara, eğitimlere yer verilebilir.

Psikolojik danışman adaylarına lisans ve lisansüstü eğitimlerde kültüre duyarlı psikolojik danışma dersi uygulamalı olarak sunulmalı ve farklı kültürden bireyler ile danışma oturumları yapmalarına fırsat verilmelidir. Bu oturumların süpervizör eşliğinde yapılması sağlanmalıdır (Demir, 2016).

Ayrıca okul psikolojik danışmanları özellikle okul öncesi ve ilkökul kademesinde bulunan öğrencilerin ön yargılarını kırma, kültürel çeşitlilik ve kültürel ayrımcılık gibi konularda çalışmalar planlayarak öğrencilerin farkındalıklarını arttırmaya yönelik etkinlikler gerçekleştirebilirler (Gibson ve Mitchell, 2011).

Psikolojik danışmanların farklı kültürden danışanlarıyla sürdürdükleri psikolojik danışma vakalarını tartıştıkları, fikir alışverişleri yapabildikleri çalıştaylar düzenlenebilir.

Kaynakça

AVRUPA İNSAN HAKLARI SÖZLEŞMESİ, 1950.

Akalın, M. B. ve Türküm, S. (2021). Kültüre duyarlı psikolojik danışma. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 81-107.

Aydın, B. (2014). *Kültüre duyarlı psikolojik danışma eğitiminin psikolojik danışman adaylarının kültürel duyarlılık düzeyleri üzerindeki etkisi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

Bakioğlu, F. (2017). *Psikolojik danışman adaylarının özyeterlikleri ile kültüre duyarlılıkları, cinsiyet rolleri ve bilinçli farkındalıkları arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. [Yayımlanmamış doktora tezi]. Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

Başbay, A. ve Bektaş, D. Y. (2009). Çokkültürlülük bağlamında öğretim ortamı ve öğretmen yeterlikleri. *Eğitim ve Bilim*, 34, 30-43.

Bektaş, Y. (2006). Kültüre duyarlı psikolojik danışma yeterlikleri ve psikolojik danışman eğitimindeki yeri. *Ege Eğitim Dergisi*, 7(1), 43-59.

Berry, J. W. (1997). Immigration, acculturation and adaptation. *Applied Psychology: An International Review*, 46, 5-68.

Yabancı Uyruklu Öğrencilerle Çalışan Psikolojik Danışmanların Öz Yeterlilikleri İle Çok Kültür..

- Campbell, A., Vance, S. R., & Dong, S. (2018). Examining the relationship between mindfulness and multicultural counseling competencies in counselor trainees. *Mindfulness*, 9(1), 79-87.
- Choi, S., & Lee, S. W. (2020). Enhancing Teacher Self-Efficacy in Multicultural Classrooms and School Climate: The Role of Professional Development in Multicultural Education in the United States and South Korea. *AERA Open*, 6(4).
- Cınt Karaağaç, F. ve Güvenç, H. (2019). Resmi ilkokullara devam eden Suriyeli mülteci öğrencilerin eğitim sorunları. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 11(18), 530-568.
- Corey, G. (2008). Psikolojik danışma ve psikoterapi kuram ve uygulamaları. Ankara: Mentis Yayıncılık.
- Çelik, Y. (2018). *Türkiye’de Suriyeli çocuklara yönelik uygulanan eğitim politikalarının incelemesi: Tespitler, sorunlar ve öneriler*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çevik, G. B. (2014) Kültür merkezli psikolojik danışma: Kuramsal bir inceleme. *Ege Eğitim Dergisi*, 15(2), 577-596.
- Demir, İ.H. (2016). *Okul psikolojik danışmanlarının kültüre duyarlı psikolojik danışma yeterlikleri ve çok kültürlü kişilik özelliklerinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Demirel, Y. (2013). *Psikolojik danışman öz yeterlilik ölçeğinin hazırlanması*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Erdur Baker, Ö. (2007). Psikolojik danışma ve kültürel faktörler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(27), 109-122.
- Fazel, M. and Stein, A. (2002). The mental health of refugee children. *Archives of disease in childhood*, 87(5), 366-370.
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM). (2021). *Geçici koruma*. <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>
- Gibson, R. L. and Mitchell, M. H. (2016). Psikolojik danışma ve rehberlik (S. Doğan (Ed.), D. Y. Kağnıcı, S. Koydemir ve Ö. Özü Cengiz, Çev., Orijinal çalışma basım tarihi, 2011). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Işık, Ş. ve Kaynak, Ü. (2020). Geçici eğitim merkezlerinde çalışan okul psikolojik danışmanlarının Suriyeli mülteci çocuklara yönelik algılarının metaforla incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 18(2), 624-649.
- İmamoğlu, H. V. ve Çalışkan, E. (2017). Yabancı uyruklu öğrencilerin devlet okullarında ilkököl eğitimine dair öğretmen görüşleri: Sinop ili örneği. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(2), 529-546.
- Kağnıcı, D. Y. (2017). Suriyeli mülteci çocukların kültürel uyum sürecinde okul psikolojik danışmanlarına düşen rol ve sorumluluklar. *İlköğretim Online*, 16(4), 1768-1776.

- Kağnıcı, D. Y. (2013). Çok kültürlü psikolojik danışma eğitiminin rehberlik ve psikolojik danışmanlık lisans programlarına yerleştirilmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(40), 222-231.
- Kardeş, S. ve Akman, B. (2018). Suriyeli sığınmacıların eğitimine yönelik öğretmen görüşleri. *Elementary Education Online*, 17(3), 1224-1237.
- Koch, J. M., Procopio, S. J., Knutson, D., Loche III, R. W., Jayne, A., Jayne, C., & Loche, L. (2018). Counseling psychology students' perceptions of faculty multicultural competence. *Scholarship of Teaching and Learning in Psychology*, 4(3), 140.
- Kopala, M., Esquivel, G. and Baptiste, L. (1994). Counseling approaches for immigrant children: Facilitating the acculturative process. *The School Counselor*, 41(5), 352-359.
- Korban, İ. (2018). *Psikolojik danışmanların çok kültürlü psikolojik danışma yeterliklerinin psikolojik danışma becerilerini yordama düzeyi* (Master's thesis, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı).
- Kuşdil, M. E. ve Kağıtçıbaşı, Ç. (2000). Türk öğretmenlerin değerler yönelimi ve Schwartz değer kuramı. *Türk Psikoloji Dergisi*, 15(45), 59-76.
- Matthews, J. J., Barden, S. M., & Sherrell, R. S. (2018). Examining the relationships between multicultural counseling competence, multicultural self-efficacy, and ethnic identity development of practicing counselors. *Journal of Mental Health Counseling*, 40(2), 129-141.
- Mcbrien, J. L. (2005). Educational needs and barriers for refugee students in the United States: A review of the literature. *Review of Educational Research*, 75(3), 329-364.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2021). *Geçici koruma altındaki öğrencilerin eğitim hizmetleri*.http://hbogm.meb.gov.tr/meb_ys_dosyalar/2021_03/18104635_Mart_internet_bulteni.pdf
- Mintert, J., Tran, A. G., & Kurpius, S. (2020). Religious and/or spiritual social justice advocacy: Guidance from the multicultural and social justice counseling competencies. *Counseling and Values*, 65(1), 2-14.
- Mollen, D., & Ridley, C. R. (2021). Rethinking multicultural counseling competence: An introduction to the major contribution. *The Counseling Psychologist*, 49(4), 490-503.
- Murdock, N. L. (2012). Psikolojik danışma ve psikoterapi kuramları. *Çev. F. Akkoyun*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- MÜLTECİLERİN HUKUKİ DURUMUNA DAİR SÖZLEŞME*, 1961, Md. 22.
- O'shea, B., Hodes, M., Down, G. and Bramley, J. (2000). A school-based mental health service for refugee children. *Clinical Child Psychology and Psychiatry*, 5(2), 189-201.
- Özer, Ö. (2014). Çokkültürlü psikolojik danışma yeterlikleri ölçeğinin geliştirilmesi. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.
- Özkapu, Y. (2019). *Suriyeli çocuklarla çalışan psikolojik danışmanların, kişilik özellikleri ve öz yeterlik algılarının psikolojik sağlamlıkları üzerindeki etkisi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Yabancı Uyruklu Öğrencilerle Çalışan Psikolojik Danışmanların Öz Yeterlilikleri İle Çok Kültür..

- Pedersen, P. B. (1991). Multiculturalism as a generic approach to counseling. *Journal of Counseling & Development, 70*(1), 6-12.
- Plaut, V. C., Thomas, K. M., Hurd, K., & Romano, C. A. (2018). Do color blindness and multiculturalism remedy or foster discrimination and racism?. *Current Directions in Psychological Science, 27*(3), 200-206.
- Pope-Davis, D. B., Reynolds, A. L., Dings, J. G., & Nielson, D. (1995). Examining multicultural counseling competencies of graduate students in psychology. *Professional Psychology: Research and Practice, 26*(3), 322.
- Puente-Diaz, R., Toptas, S. D., Cavazos-Arroyo, J., Wimschneider, C., & Brem, A. (2020). Creative potential and multicultural experiences: The mediating role of creative self-efficacy. *The Journal of Creative Behavior, 54*(4), 815-823.
- Pumariega, A. J., Rothe, E. and Pumariega, J. B. (2005). Mental health of immigrants and refugees. *Community Mental Health Journal, 41*(5), 581-597.
- Ridley, C. R., Mollen, D., Console, K., & Yin, C. (2021). Multicultural counseling competence: A construct in search of operationalization. *The Counseling Psychologist, 49*(4), 504-533.
- Robinson, G. B. (1997). *The relationship among school counselors' selfperceptions of multicultural counseling competencies and ethnic identity development*. [Unpublished doctoral dissertation]. Texas Tech University.
- Singh, A. A., Appling, B., & Trepal, H. (2020). Using the multicultural and social justice counseling competencies to decolonize counseling practice: The important roles of theory, power, and action. *Journal of Counseling & Development, 98*(3), 261-271.
- Sue, D. W., Arredondo, P. And McDavis, R. J. (1992). Multicultural counseling competencies and standards: A callto the profession. *Journal of Counseling and Development, 70*(4), 477-486.
- Sue, D. W., Ivey, A. E. and Pedersen, P. B. (1996). *A theory of multicultural counseling and therapy*. California: Brooks/Cole Publishing Company.
- Şahin, F. ve Şener, Ö. (2019). Geçici koruma altındaki Suriyeli öğrencilerin eğitim süreçlerindeki dil ve iletişim sorunları: İstanbul Fatih örneği. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, 6*(9), 66-85.
- TÜRKİYE CUMHURİYETİ ANAYASASI, 1982, Md. 42.
- Wagner, T. M. (2013). *Supporting refugee children in Pennsylvania public schools*. [Unpublished doctoral dissertation]. University of Pittsburgh, USA.
- Ward, C., Gale, J., Staerklé, C., & Stuart, J. (2018). Immigration and multiculturalism in context: A framework for psychological research. *Journal of Social Issues*.
- Yıldırım, O. (2020). Kültüre Duyarlı Psikolojik Danışma Yeterliliklerinin Yordanmasında Kültürel Zekâ, Çok Kültürlü Psikolojik Danışma Eğitimi Ve Mesleki Deneyimin Rolü. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi, 11*(1), 41-52.